

11/02/2016

[PDF DRUKUJ](#)

"Królewskie wolne miasto"

Założycielem miasta był Kazimierz Wielki, który w dniu 1 lipca 1348 roku, pozwolił Hankowi (Hanuszowi), założyć miasto oparte na prawie magdeburskim "na surowym korzeniu" po obu stronach rzeki Poprad, w miejscu zwanym "Piwniczną Szyją". Głównym celem założenia nowej osady była potrzeba pomnożenia dochodów Królestwa, dlatego wybrano miejsce przy trakcie handlowym biegnącym z Krakowa przez Nowy Sącz do Koszyc na Węgrzech.

Nadawca prawa magdeburskiego nie określił dokładnie osadnikom obszaru przeznaczanego na lokalizację i nie wymienił ilości łąnów, wspomniał tylko, że oddaje do dyspozycji zasadzcy przestrzeń leżącą między wioskami: Młodowem, Głębokiem, Łomnicą i Nartem (nazwa obecnie nie funkcjonująca, przypuszczalnie jest to teren w okolicy Mniszka). Król nadał też miastu Łomnicę jako Królewszczyznę. Organizacją nowego miasta zajął się mieszczanin nowosądecki Hanko, który równocześnie był pierwszym dziedzicznym wójtem Piwnicznej. Na mocy przywileju lokacyjnego najważniejszym przedstawicielem organizacji miejskiej był wójt pod przewodnictwem, którego ława miejska wykonywała samorządnie sądownictwo. Kazimierz Wielki zapewnił miastu szybki rozwój przez prawo utworzenia targów w mieście w dniu, który sobie wójt wybierze oraz zwolnił mieszczan i kmieci od wszelkich danin i usług na okres dwudziestu lat. Przywilej lokacyjny przeznaczył 1 łąn ziemi pod Kościół. W I poł. XVI wieku wójtostwo piwniczańskie przeszło w ręce szlacheckie i już w 1522 roku dziedzicznymi wójtami tego miasta byli bracia Jan i Jakub Wojnarowscy Herbu Bylina.

Podobnie jak i innych miast w Polsce, Piwnicznej nie omijały liczne klęski. Położenie miasta nad groźną rzeką, górską narażało ją na częste zniszczenia wskutek wylewów tej rzeki. Szczególne spustoszenia poczyniły trzy powodzie w XVII wieku: w 1662, 1668 i 1690, zaś ostatnie powodzie w 1934, 1958 i 1997 spowodowały liczne straty. Miasto przeżyło również zarazy wywołane powszechnym głodem. W okresie Wiosny Ludów tyfus głodowy i cholera nawiedziły całą Europę. Szczególnie dotkliwie dały się we znaki ludziom najbardziej ubogich rejonów, takich właśnie jak nadpopradzka Sądecczyzna. Podczas ostatniej epidemii cholery w XIX wieku w ciągu trzech miesięcy zmarło od zarazy pięćset osób. Miasto ucierpiało również od napadów wrogich oddziałów wojskowych. W 1410 roku napadł na Piwniczną wojewoda siedmiogrodzki Ścibor ze Ściborzyc. W czasie Konfederacji Barskiej w Piwnicznej w rejonie Borownic miała miejsce zwycięska potyczka Konfederatów z wojskami carskim.

Już w XVIII wieku Piwniczna posiadała sieć wodociagową, a w XVIII i XIX wieku wybudowano szkołę, karczmę, pięć młynów, dwa tracze, folusz, świdernię do wiercenia rur wodociagowych, cysterne na wodę i papiernię, którą na potoku Czercz założył w 1793 roku Maciej Baczyński oraz szpital.

W latach 1874-1876 wybudowano linię kolejową Nowy Sącz -Muszyna. Przystanek kolejowy w mieście wybudowano dopiero w 1908 roku, gdy miasto dało kolei subwencje na jego wybudowanie. Rok 1876 przyniósł Piwnicznej pożar. Spaliło się czterdzieści domów w mieście wraz z drewnianym kościołem. W 1884 roku pojawili się pierwsi turyści. W 1903 roku ks. Jan Dagnan założył Kółko Rolnicze i sklep, w którym sprzedawano produkty rolne oraz prymitywne maszyny rolnicze. W 1906 wytyczono pierwszy szlak turystyczny, wiodący z Piwnicznej do Szczawnicy.

W 1912 roku w mieście założono naftowe oświetlenie (8 latarni), a w 1918 roku wybrukowano ulice Równia, Zatyłki oraz drogę z Rynku na przystanek kolejowy.

Piwniczna stała się wkrótce silnym ośrodkiem letniskowo-wypoczynkowym. Wybudowano społecznie drewniany most na Popradzie, tartak parowy, aptekę i liczne pensjonaty. Wzmagający się napływ kuracjuszy aktywizował zarząd miasta do rozbudowania uzdrowiska. W wyniku tego wybudowano łaźienki kąpielowe. W uzdrowisku rozpoczął pracę pierwszy lekarz zdrojowy, pielęgniarka i masażystka. Atrakcją dla kuracjuszy były zabawy i festyny.

W czasie okupacji przez miasto prowadził szlak kurierski na Węgry (Warszawa - Nowy Sącz -Budapeszt przez Kosarzyska, Suchą Dolinę i Eliaszkówkę), na terenie piwniczańskich lasów powstały grupy dywersyjne i partyzanckie, z których najliczniejszą i najgroźniejszą dla okupanta była dziewiąta kompania trzeciego batalionu 1 Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej, dowodzona przez Juliana Zubka ps. "Tatar". Dnia 23 stycznia 1945 roku I Armia Gwardii 4 Frontu Ukraińskiego oswobodziła spod okupacji hitlerowskiej miasto Piwniczna i przyległe tereny gminy. W dowód uznania za wkład włożony w walkę z niemieckim okupantem, Miastu i Gminie Piwniczna został przyznany przez Radę Państwa PRL w dniu 18 października 1986 roku Krzyż Walecznych.

Źródło: Piwniczna Zdrój 1348-1998, Praca zbiorowa pod red. J. Długosza, RMiG, Piwniczna Zdrój 1998

H. Stamiński, Zarys rozwoju miasta Piwniczna (lata 1348-1807), PRN, Nowy Sącz 1961